

Visita guiada l'Exposició
Sendes i carenes d'Enric Valor
Per a grups escolars

La visita guiada pot constar de dues parts successives:

- A) El recorregut pels panells, amb l'explicació de les imatges.
- B) La narració d'una rondalla

EL RECORREGUT

1. El Regne de Benillup (“El Castell del Sol”)

- Podem començar llegint en veu alta les breus descripcions del panell, donant temps per a observar les fotografies que s'hi associen.
- Advertim que el Regne de Bemillup és un exemple entre la multitud d'estats que trobem a les *Rondalles de Valor*. Al panell següent el localitzem en el mapa.

2. Els petits reialmes (“El Castell del Sol”, “Els guants de la felicitat” i altres)

- Anomenem i assenyallem cada un dels estats on van tenir lloc moltes de les aventures que es troben a les Rondalles d'Enric Valor.
- Assenyallem on es troben els Castells de Benillup, Penella i Banyeres.
- Assenyallem, al parell anterior, les fotografies de Benillup, Penella i Banyeres.
- Remarquem que Penella, a les Rondalles apareix, de vegades, com a regne independent (“Els guants de la felicitat”) i, de vegades, dins el Regne de Benillup (“El Castell del Sol”).
- Advertim que els estats representats en aquets mapa no són tots els que anomena Enric Valor a les Rondalles, però si els més importants o més ben definits.

3. El Benicadell (“La mestra i el manyà”)

- Presentem la Serra del Benicadell, remarquem els seus cingles.
- Podem situar-la al mapa (panell 2), a la frontera oriental entre els regnes de Benillup i de la Terra Blanca (a llevant del Port d'Albaida).
- Presentem el personatge (levita i pantalons dauats): és el Senyor del Benicadell, en forma humana:

Podia adoptar l'aparença d'un gat cerval i anar Aixà per la serra. Si algú el maltractava (un pastor que li pegara una pedrada), el Senyor del Benicadell esclava fent un llampec i tornava a prendre forma humana, per castigar-lo mitjançant un malefici:

Qui l'havia maltractat, quan parlaria, per cada paraula que diria, exhalaria una glopada de fum i li entreria una pedra a la butxaca. En canvi, quan algú el tractava bé (li donaven un tros de pa, li acaraven el llom), el premiava: quan parlava alenava perfum de roses i, per cada paraula, li entrava una moneda d'or (dobletera) a la butxaca.

4. La Covalta (“El Xiquet que va nàixer de peus”)

- Presentem la Serra de la COvalta i la cova que li dóna nom (considerem les tres coves al peu dels cingles com les tres entrades de la mateixa cova): és la cova dels Vents.
- Podem situar-la al mapa (panell 2), al sud del Regne de la Terra Blanca (a ponent del Port d'Albaida).
- Presentem el personatge (dóna asseguda): és la Mare dels Vents, viu sola i cada dia, a poqueta nit, lo arriben els fills:

El Ponent, el Llevant, el Tramuntananal, etc, que són uns gegants voladors i vénen a escalfar-se vora el focs, a sopar i a dormir. L'endemà a la matinada se'n tornen volant a remenar l'aire i produir el vent.

5. Bocairent (“Esclafamuntanyes”)

- Presentem Bucària, capital del regne del seu nom.
- Podem situar-la al mapa (panell 2).
- Presentem el personatge (la madrina daurada): és una de les tres princeses germanes, filles del rei de Bucària, que va raptar un gegant i les té convertides en estàtues daurades al seu castell: el de la Torre Vella, que apareix al següent panell.

6. La Mariola (“Esclafamuntanyes”)

- Podem situar la Mariola al mapa (panell 2), al Regne de Benillup, vora el Regne de Bucària.
- Presentem el Castell de la Torre Vella (en la realitat, Castell de Mariola), que és un castell màgic, més gran per dins que per fora als soterranis, dins la muntanya, hi ha uns jardins immensos, inexplicablement plens de claror natural, on el gegant té encantades les tres filles del rei de Bucària.
- Presentem el personatge: l'heroi que va lluitar contra el gegant per salvar les tres princeses. Era tan foro i valent que li deien Esclafamuntanyes.

7. El Rontonar (“El Gegant del Rromani”)

- Podem situar la serra del Rontonar al mapa (panell 2), a la frontera sud del Regne de Benillup i al nord-est del Ducat de les Dues Aigües.
- Expliquem que allí hi havia un gegant, dit el Gegant del Romani, que és deia Aixà perquè esperava colgar sota un romani o romer, dins un pou o avena, El romer era la seua cabellera i, quan algú, home o dona, volia arrancar el romer, cridava com un boig. “Si

m`estires els cabells, me n`isc amb ells!” i, de fet, eixia i s`enduia l`home o dona per l`avena.

- Presentem el personatge: és Batiste, el corner de Benifallim. Un dia, fet llenya, va estirar el romer que era la cabellera del Gegant del Romani, i el gegant el va raptar.

8. El Pla dels Dubots (“El Gegant del Romani”)

- Podem situar-lo al mapa (panell 2) entre els regnes de Penella i de Benillup.
- Presentem els personatge:

La serp és Grossa com la soca d`un pi, si algú lluita contra ella i la venç, de dins d`ella, n`eixirà fugint una llebre.

La llebre és molt corredora, si algú la poguera agafar, esclataria i, de dins d`ella, n`eixiria un tudó a colom de serra.

Aquell colom és molt volador i, si algú el podia agafar, pondria un ou, perquè és Coloma.

Amb aquell ou, trencant-li`l al front al Gegant del Romani, moriria: és l`únic manera de véncer aquell gegant.

9. Penàguila (“I queixalets també!)

- Podem situar la vila al mapa (panell 2), a la frontera sud del Regne de Benillup.
- Assenyalem la vila, la porta de la seua muralla, la baixada al llavador entre els oms, ara morts, i el mateix llavador.
- Expliquem que, de nit, allí es feien sentir algunes presències inquietants: xiquets que ploraven en la foscor, una dona molt alta i prima, amb els ulls com brases, que rentava la roba de nit, molt capficada, que es negava a parlar si li feien cap pregunta.
- Presentem el personatge: Toneta de les Alcoies era una madrina de Penàguila que, fa molts anys, es va atrevir anar tota sola a la font...

10. El Gulatdar (“El castell d`Entorn i no Entorn”)

- Presentem els cingles del Gulatdar i, darrere, en últim terme, el Puig Campana (inconfusible la mossa quadrada a la carena).
- Podem situar el Gulatda al mapa (panell 2), entre el Regne de Benillup i la mar.
- Expliquem que allí hi havia el castell, avui desaparegut, d`Entorn i no Entorn, d`on els aventurers que ho intentaven, si hi anaven, no en tornaven, El camí era ple de perills i, al final, les portes del castell no paraven d`obrir-se i tancar-se a gran velocitat (les “portes portejadores” mogudes per un vent màgic o inexplicable), que esclafaven els intrussos.
- Presentem el personatge: Teres, la pastoreta de la Serra de l`Escobilla, ajudada per un príncep amb poders màgics, ho va aconseguir: va anar al castell i en va tornar.

11. La Foia de Castilla (“ La mare dels peixos”)

- La identifiquem amb el Ducat de les Dues Aigües i el situem al mapa (panell 2).
- Presentem el castell del duc Frederic de les Dues Aigües.
- Expliquem que allí va aparéixer un drac de set caps (en la il·lustració només se li'n veu un) que es menjava les persones. El drac atacava al pla i es refugiava a l'Alt de Biscol (al panell següent).

12. L'Alt de Biscol (“ La mare dels peixos”)

- El podem situar al mapa (panell 2), a la frontera entre el Regne de Benillup i el Ducat de les Dues Aigües.
- Expliquem que allí anaven els herois a buscar el drac que arrasava el Ducat de les Dues Aigües.

13. El Maigmó (“L'amor de les tres taronges”)

- Assenyallem el Puig més alt del Maigmó.
- El podem situar al mapa (panell 2) dins el Ducat de les Dues Aigües, al sud-oest.
- Expliquem que al sud del Maigmó començava un desert perillós, que havien de travessar els herois que volien collir les tres taronges de l'amor:

L'amor de les tres taronges es trobava enmig d'un jardí, a l'altre cap del desert, en un oasi que avui és Elx. Era un tresor de felicitat molt difícil i perillós d'aconseguir.

14. La safra (“El rei Astoret”)

- Assenyallem la serra de la Safra (la carena plana)
- La podem situar al mapa més enllà de la frontera del Ducat de les Dues Aigües, al sud-oest.
- En una vora d'aquell desert, hi havia la cort i el castell, avui perdut, del rei Astoret, dalt de la Serra de la Safra.
- Presentem el personatge: el rei Astoret, que un dia, caçant un teixó, quan l'havia cansat perseguint-lo, se li va girar i, parlant, li va demanar que no li disparara: “Rei Astoret, no ho faces que ho ploraries.” Però el rei li va disparar, i quan va focar el teixó amb la fletas, l'animal va esclatar i es va tornar una dona: la bruixa Safranera, que el va encantar i el va reduir a un estat vegetal.

Els seus cortesans n'estaven molt preocupats. No sabien que en somnis se li apareixia una madrina que vivia molt lluny, i que ell s'apareixia en els somnis d'ella, i que ella vindria a desencantar-lo i salvar-lo.

15. Enric Valor

- Podem explicar que el Carrer Major de Castilla é son hi ha la casa natal d'Enric Valor, el carrer i la plaça (de l'Ajuntament) on jugava quan era xiquet...
- Podem llegir en veu alta el text en homenatge a Enric Valor.

LA NARRACIÓ D'UNA RONDALLA:

S'ha de fer davant el panell o panells on apareix l'escenari geogràfic de la rondalla que es narra, després del recorregut comentat.

Durant el recorregut comentat que es narrarà després que Puga fer malbé l'efecte de sorpresa de la rondalla.